

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาศาภาพการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียนจากหนังสือ เอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. การวิจัยในชั้นเรียน
 - 1.1. ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน
 - 1.2. ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน
 - 1.3. รูปแบบและลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน
 - 1.4. กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน
 - 1.5. การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน
2. การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน
 - 2.1. ความหมายของการส่งเสริม
 - 2.2. แนวทางในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน
3. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร
 - 3.1. การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในสถานศึกษา
 - 3.2. การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในสถานศึกษา
 - 3.3. การให้ความสำคัญกับงานวิจัยในสถานศึกษา
 - 3.4. การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในสถานศึกษา
 - 3.5. การส่งเสริมในด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของผู้ทำวิจัย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1. งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2. งานวิจัยต่างประเทศ

1. การวิจัยในชั้นเรียน

1.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครูที่ต้องจัดทำควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบที่ครูต้องใช้การบูรณาการความรู้ ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ในการคิดค้นวิธีสอน สื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ ผสานกับแนวคิดพื้นฐานของการวิจัย ในการประยุกต์ใช้เพื่อการวางแผนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หรือแก้ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียนเป็นทักษะที่ครูต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญการอันเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของความเป็นครูมืออาชีพ ในยุคของการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามนโยบายแห่งพระราชบัญญัติการแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 9) หมวด 4 มาตรา 23(9) กำหนดให้ครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ขณะเดียวกันในสภาพการปฏิบัติจริงครูที่จะพัฒนาผู้เรียนโดยใช้การวิจัยจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหากับการทำการวิจัย ไม่รู้จะเริ่มตรงไหน ไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง เมื่อเริ่มต้นได้แล้วจะทำได้ประสบผลสำเร็จหรือไม่ คำถามเหล่านี้มีจุดเริ่มต้นที่ตัวครูซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่เสียสละและทุ่มเทความพยายาม รวมถึงความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงจะเกิดผลอย่างแท้จริง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2537 : 16) ได้ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนคือ การวิจัยที่ทำโดยครู ของครู เพื่อครู และสำหรับครู

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2540 : 27) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยในชั้นเรียน คือกระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ ในเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน

ทิตินา แจมมณี และสร้อยสน สกลรักษ์ (2540 : 5) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยในชั้นเรียนหมายถึงการวิจัยที่ทำให้บริบทของชั้นเรียนและมุ่งนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตน เป็นการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาครูให้ไปสู่ความเป็นเลิศ และมีอิสระทางวิชาการ

กรมวิชาการ (2542 : 7) ให้นิยามว่า การวิจัยในชั้นเรียนคือ กระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ จุดเน้นของการวิจัยในชั้นเรียนคือ แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการวิจัยในชั้นเรียน

เป็นการศึกษาและวิจัยควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการสอนของตนเองและเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

ประวิต เอราวรรณ์ (2542 ก : 3) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการศึกษาค้นคว้าของครูที่จัดว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา (Problem solving) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือพฤติกรรมนักเรียน และคิดวิเคราะห์ (Critical thinking) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

ขจิต ฝอยทอง (2543 : 36) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนคือการวิจัยที่ครูผู้สอนในวิชานั้น ๆ ทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนของตน มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2543 : 3) ได้สรุปความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นบทบาทของครูในการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทของชั้นเรียนโดยทำพร้อม ๆ กันไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ ด้วยกระบวนการที่เรียบง่ายและเชื่อถือได้

สุวิมล ว่องวานิช (2543 : 163) ได้สรุปความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนคือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและนำผลมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันทีและสะท้อนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของตนเอง ให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในสถานศึกษาได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

ยุทธนา ปฐมวรชาติ (2544 : 59) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนคือ ร่องรอยของการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ หรือเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหา หรือแสวงหาคำตอบจากข้อสงสัยที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ของครู

บุญเลี้ยง หุมทอง (2544 : 19) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยโดยครูผู้สอน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ครูรับผิดชอบ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และจบด้วยการใช้นวัตกรรม (Innovation) แก้ปัญหา

ชาติรี สำราญ (2544 : 2) ให้ความเห็นว่า การวิจัยชั้นเรียนคือ การทดลองยุทธวิธีใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาของครูซึ่งคิดค้นมาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตามปกติ แต่หวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทั้งครูและเด็กมากที่สุด

ประกอบ มณีโรจน์ (2544 : 4) ได้สรุปความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่าการวิจัยในชั้นเรียน คือกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริงด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การที่ครูใช้กระบวนการที่เป็นระบบและเชื่อถือได้เพื่อแสวงหาความรู้ความจริงที่เหมาะสมกับสภาพหรือบริบทของห้องเรียน เพื่อแก้ปัญหาคือการเรียนการสอนของตนโดยดำเนินควบคู่ไปกับการเรียนการสอน

1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมด้วยตัวของครูผู้สอนเอง มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เกิดผลดีที่สุดในตัวของครูเองซึ่งมีผู้ที่กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1.2.1 ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน มี 4 ข้อ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2542 : 3)

1) เป็นการพัฒนาหลักสูตร และการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยการวิจัย

2) เป็นการพัฒนาวิชาชีพของครู

3) เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้

จากการปฏิบัติ

4) เป็นการส่งเสริม สนับสนุนความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษา

1.2.2 ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน มี 2 ข้อดังนี้ (ครูรักษ์ ภิรมย์รักษ์. 2543 : 5)

1) เป็นเครื่องมือสำคัญของครูในการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ เพราะการวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูเป็นนักแสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้อย่างกว้างขวางและลุ่มลึก ทำงานอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และเป็นระบบ

2) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้งานของครูมีลักษณะเป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวก้าวไปข้างหน้าไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ เกิดนวัตกรรมที่ทันสมัยนำไปใช้ในแก้ปัญหาคือการเรียนการสอนได้ทันต่อที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่จรโลงวิชาชีพครูให้มีความเข้มแข็ง เพราะผลจากการวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการทำงานของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม นั่นก็คือการเปลี่ยนแปลงไป

ในทางที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่ครูต้องการและเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมทั้งตัวครูและผู้เรียน

1.2.3 ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน มี 5 ข้อ ดังนี้ (ชาติรี เกิดธรรม. 2544 : 13-14)

1) เป็นการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยการวิจัย โดยผ่านนวัตกรรม เทคนิค หรือวิธีการที่มีคุณภาพ ผ่านกระบวนการวิจัยที่น่าเชื่อถือได้มาแล้ว มาใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียนโดยตรง อันจะมีผลในการจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์ ที่วางไว้

2) เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้นและยังเป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู

3) เป็นการเผยแพร่ความรู้จากการปฏิบัติจริง อันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย

4) เป็นการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าด้านการวิจัยทางการศึกษา และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นได้

5) เป็นการส่งเสริมหรือพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

1.2.4 ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน มี 5 ข้อ ดังนี้ (ประกอบ มณีโรจน์. 2544 : 2)

1) ช่วยให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2) ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพสูงขึ้น

3) ช่วยให้องค์กรวิชาการของการเรียนการสอนก้าวหน้า มีนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อเนื่องต่อการจัดการเรียนการสอนของครู

4) ช่วยให้องค์กรวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงมากขึ้น เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป

5) ช่วยพัฒนาตัวครูและวิชาชีพครูไปพร้อม ๆ กัน

จากความสำคัญดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาในทุก ๆ ด้าน เป็นเครื่องมือสำคัญของครูในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่ครูสามารถใช้พัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพ

1.3 รูปแบบและลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน

1.3.1 รูปแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนออกเป็น 5 รูปแบบ คือ (วัลลภ กันทรัพย์. 2539 : 52-60)

ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผล เปรียบเทียบผล จากการจัดสภาพแวดล้อมที่น่าสนใจ ความเปลี่ยนแปลง เนื่องจากสิ่งทดลอง ตัวอย่างเช่น การวิจัยเพื่อทดลองว่าวิธีสอน สื่อการเรียนที่พัฒนาขึ้น สามารถช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดีตามวัตถุประสงค์ หรือไม่

3) การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการแสวงหาความรู้ คำตอบในเรื่องข้อมูลที่เป็นคุณลักษณะหรือเชิงคุณภาพ ซึ่งไม่มีเครื่องมือวัดโดยตรงหรือวัดได้ยาก เช่น เรื่องคุณธรรมจริยธรรม พฤติกรรมของคน ต้องใช้วิธีการสังเกตอย่างต่อเนื่อง อย่างมีเป้าหมาย แบบมีส่วนร่วม ต้องใช้การสัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ พฤติกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน จากสภาพแวดล้อมจริง การวิจัยประเภทนี้มักไม่กำหนดรูปแบบที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับความสามารถ และประสบการณ์ของผู้วิจัยในการรับรู้ สัมผัส เหตุการณ์ พิเคราะห์ จำแนก และจัดหมวดหมู่

4) การวิจัยและพัฒนา การวิจัยประเภทนี้มีไว้ใช้เพียงการค้นหาคำตอบเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกระบวนการพัฒนาไว้ด้วยต่อเนื่องกัน กระบวนการวิจัยและพัฒนาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนที่ต้องอาศัยผลการวิจัยมาก่อน เช่น การพัฒนาสื่อนวัตกรรม มีขั้นตอน ทดลองใช้ ปรับปรุงแก้ไข จนได้ผลผลิตที่สามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า รูปแบบการวิจัยชั้นเรียน จะประกอบด้วย การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยหาความสัมพันธ์ การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบ การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยและพัฒนา

1.4 กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

การทำวิจัยในชั้นเรียนมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูลักษณะของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) มีผู้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนดังนี้

1.4.1 กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ดังนี้

(กรมวิชาการ. 2542 : 7 – 11)

- 1) สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา
- 2) กำหนดวิธีการแก้ปัญหา
- 3) พัฒนาการหรือนวัตกรรม
- 4) นำนวัตกรรมหรือวิธีการไปใช้
- 5) สรุปผล

1.4.2 การวิจัยในชั้นเรียนมีกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ และมีขั้นตอนที่สำคัญดังต่อไปนี้ (ประวิต เอราวรรณ์. 2542 ข : 5)

1) การสำรวจสภาพการปฏิบัติงาน (Reconnaissance) เป็นการสำรวจว่าห้องเรียนมีปัญหาอะไรบ้าง แล้ววิเคราะห์ว่าปัญหานั้นมีสาเหตุมาจากอะไร และจะสามารถ

ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแก้ไขสภาพการณ์ปฏิบัติงานในส่วนใดบ้าง ซึ่งครูสามารถสำรวจจาก กิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมของนักเรียนสภาพแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ ของสถานศึกษา

2) การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนสำหรับกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนด วิธีการ และวางแผนเพื่อลงมือปฏิบัติ (Action) ในการค้นหาคำตอบหรือพัฒนานวัตกรรม และ การแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ปฏิบัติงานที่เป็นปัญหา

3) การลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) หลังจากที่มีการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตาม แผนจนปรากฏผลแล้ว นักวิจัยต้องมีการสะท้อนผลการปฏิบัติว่ามีสิ่งใดที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาไปบ้าง เพื่อสรุปผลและวางแผนปรับปรุงใหม่หรือแก้ปัญหาคือไป

1.4.3 ได้กำหนดกระบวนการของการทำวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ (ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. 2543 : 19)

1) การกำหนดปัญหา ครูต้องสำรวจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งครูสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1.1) ระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา การระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นก้าวแรกที่สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ถ้าสามารถระบุปัญหาได้ชัดเจน และสามารถระบุ สาเหตุของปัญหาได้ถูกต้องสิ่งอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาในกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนก็จะเป็น เรื่องง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการ และนวัตกรรมที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งแท้ที่จริงก็คือ การแก้สาเหตุนั่นเอง สิ่งที่เป็นปัญหาและมักเกิดขึ้นกับครูตลอดเวลาก็คือ การที่ครูกำหนดปัญหา กว้างเกินไปและหาสาเหตุที่แท้จริงไม่เจอ จึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้ถูกจุดและแก้ปัญหาไม่ได้

1.2) กำหนดปัญหาการวิจัยเมื่อครูได้ปัญหาในชั้นเรียน และสาเหตุและ ของปัญหาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การกำหนดปัญหาวิจัย ถ้าครูสามารถกำหนดปัญหาวิจัยได้ชัดเจน ก็เป็นอย่างก้าวต่อไปที่เข้มแข็ง การกำหนดปัญหาวิจัยเป็นการถามตัวเองว่าจะหาวิธีการ หรือ นวัตกรรมอะไรมาใช้ในการแก้ปัญหา เช่น จะได้ผลหรือไม่ ถ้าใช้แบบฝึกทักษะเชิงกระบวนการ กำหนดปัญหาของการวิจัยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน ดังนี้

1.2.1) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ ต้องการวิจัย ซึ่งก็คือนักเรียนในห้องเรียนนั่นเอง โดยอาจจะระบุระดับชั้น ระดับความสามารถ เพศ จำนวนคน หรืออื่น ๆ ด้วยก็ได้

1.2.2) ตัวแปรในการวิจัย ได้แก่ สิ่งใด ๆ หรือกระบวนการ หรือวิธีการ หรือ นวัตกรรมใด ๆ ที่มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะและโครงสร้าง ซึ่งอาจมีค่าคงที่ หรือ เปลี่ยนแปลงได้

1.3) การกำหนดชื่อเรื่องการวิจัย ชื่อเรื่องการวิจัยควรมีความกะทัดรัด ชัดเจนและน่าสนใจ ซึ่งอาจเขียนในรูปของประโยคสมบูรณ์ หรือวลี หรือเป็นข้อความก็ได้ ชื่อเรื่องที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

1.3.1) ตัวแปร โดยทั่วไปจะระบุตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามในการวิจัยเชิงทดลอง หรือตัวแปรต้นกับตัวแปรเกณฑ์ในการวิจัยเชิงสัมพันธ์

1.3.2) กลุ่มเป้าหมาย ระบุว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใคร

1.3.3) วิธีการวิจัย ระบุวิธีการวิจัยว่าใช้วิธีใด เช่น การสำรวจ การทดลอง การเปรียบเทียบ หรือการหาความสัมพันธ์

2) การวางแผนแก้ปัญหา ในขั้นตอนของการแก้ปัญหา ครูมีงานง่าย ๆ ที่ทำอย่างน้อย 5 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ 2) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย 3) กำหนดวิธีการวิจัยหรือนวัตกรรม 4) กำหนดวิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) กำหนดปฏิทินในการปฏิบัติงาน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีแนวทางปฏิบัติ ได้ดังนี้

2.1) กำหนดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ การแสดงความต้องการในการหาคำตอบจากปัญหาวิจัยจะมีประเด็นเดียวหรือหลายประเด็นก็ได้ แต่โดยมากแล้ววัตถุประสงค์ของการวิจัยจะมีประมาณ 1 ถึง 3 ประเด็น ซึ่งแต่ละประเด็นจะเขียนเป็นประโยคบอกเล่า เช่น

2.1.1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วนของนักเรียน

2.1.2) เพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียนในการหาผลคูณของจำนวนที่มีมากกว่าสามหลัก กับจำนวนที่มีมากกว่าสามหลัก ฯลฯ

2.2) การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในชั้นเรียนเน้นที่การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งอาจจะเป็นผู้เรียนทุกคน หรือเป็นกลุ่มย่อยที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องเดียวกัน หรืออาจเป็นคนเดียวก็ได้ ดังนั้น ครูผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ผู้เรียนทุกคน แล้วจำแนกผู้เรียนออกเป็นรายคนรายกลุ่ม และรายปัญหา จึงจะสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยได้ ซึ่งอาจกำหนดดังตัวอย่าง เช่น วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 30 คน การกำหนดวิธีการหรือนวัตกรรม วิธีการหรือนวัตกรรมที่ครูสามารถนำมาใช้ในการขจัดสาเหตุของปัญหานั้น แบ่งเป็นใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

2.2.1) ประเภทเทคนิควิธีการ เช่น กระบวนการแก้โจทย์ปัญหา

กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างทักษะการคิดคำนวณ

2.2.2) นวัตกรรมประเภทสื่อและเทคโนโลยีการสอน เช่น บทเรียน

สำเร็จรูป ชุดการสอน วีดิทัศน์ สไลด์ประกอบเสียง แผ่นใส ฯลฯ

2.3) การกำหนดวิธีการและวิเคราะห์ข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครู

มีงานต้องทำอยู่ 3 อย่าง คือ กำหนดเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล และกำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

2.3.1) การกำหนดเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยในชั้นเรียนครูต้องเป็นผู้จัดทำขึ้นมาเอง เช่น แบบทดสอบ แบบบันทึก แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวถ้าครูทำขึ้นแล้วต้องทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วย เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูลที่ น่าเชื่อถือได้ โดยทำการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) และความตรง (Validity) ซึ่งมีวิธีการง่าย ๆ ดังนี้

ก) ทำการตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Item content validity) โดยนำเครื่องมือที่จัดทำเสร็จแล้วไปให้เพื่อนครู หรือนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ช่วยกันพิจารณาว่าสามารถสื่อสารได้ตรงตามที่ต้องการหรือไม่

ข) ทำการตรวจสอบความเที่ยง (Item Reliability) โดยการนำเครื่องมือชุดเดิมไปให้เพื่อนครู หรือนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ช่วยพิจารณาอีกครั้งในระยะเวลา ที่ห่างกัน ประมาณ 1-2 สัปดาห์

ค) ทำการตรวจสอบว่าการพิจารณาของเพื่อนครู หรือนักเรียนมีความสอดคล้องกัน ก็ถือว่ามีความเที่ยงและความตรง ถ้าข้อใดไม่สอดคล้องกันก็ถือว่าขาดความเที่ยงและความตรง ควรปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนใหม่ แล้วเริ่มต้นตรวจสอบอีก จนกว่าจะได้ จำนวนเครื่องมือที่เพียงพอ

2.3.2) การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ในชั้นเรียนของครูควรเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือหลาย ๆ อย่าง เช่น ใช้ทั้งการทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม การตรวจการปฏิบัติงานและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง เช่น กลุ่มเป้าหมายเพื่อนครู

2.3.3) การกำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยในชั้นเรียนมีจุดเน้น

ที่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นการบรรยายเกี่ยวกับสิ่งที่ค้นพบ ส่วนมากการวิจัยใน

ชั้นเรียนมักจะมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสองอย่างมีวิธีการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน ดังนี้

ก) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปของตัวเลข เช่น คะแนนสอบ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ใน 3 ลักษณะด้วยกัน คือ การบรรยายไปตามลักษณะข้อมูลที่ได้การเปรียบเทียบความแตกต่าง และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ เพื่อการวิจัยในชั้นเรียนนั้น เป็นสถิติพื้นฐานที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากนัก โดยทั่วไปมักใช้ ค่าการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น ในกรณีที่วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ก็มักทดสอบด้วยค่า t -test และถ้ามีการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ก็มักใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ϕ และสถิติตรวจสอบความสัมพันธ์ เป็นต้น

ข) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลที่ใช้การเขียนบรรยายเป็นหลัก เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ ดังนั้น จึงเป็นข้อมูลที่มีความเป็นธรรมชาติ เฉพาะเจาะจง และลึก การวิเคราะห์ข้อมูลชนิดนี้ มักใช้การวิเคราะห์เชิงเหตุผล หรือเชื่อมโยงสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้ วิเคราะห์ความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ วิเคราะห์ความถี่ตรงของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ วิเคราะห์คำพูดหรือวลีใช้บ่อย ๆ วิเคราะห์ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ วิเคราะห์คำตอบ การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์และสนทนา

2.4) การกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน การทำงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นการทำงานของครูที่ทำพร้อม ๆ กันไปกับบทบาทหน้าที่ตามปกติ ไม่ใช่พิเศษที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนแต่อย่างใด ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะทำกิจกรรมอะไรบ้างตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้น และจะทำเมื่อใด เป็นระยะเวลาสั้นเพียงใด ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของกิจกรรมที่จะทำนั้น ๆ

3) การดำเนินการแก้ปัญหา การดำเนินการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องจากการกำหนดปัญหา และการวางแผนในการแก้ไขปัญหา ซึ่งได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้นเป็นการปฏิบัติงานตามปฏิทินการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในโครงการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งครูผู้วิจัยก็สามารถยืดหยุ่นได้ตามกำหนดหรือปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

4) การสรุปและการสะท้อนผล การสรุปและการสะท้อนผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการของการทำวิจัยในชั้นเรียนในรอบหนึ่ง ๆ ที่ได้กำหนดมา ซึ่งต้องเริ่มต้น

กำหนดปัญหาใหม่ และวางแผนแก้ไขปัญหาใหม่ถ้าพบปัญหาอื่น ๆ อีก เป็นการปฏิบัติงานที่ได้ทำหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ได้ผลอย่างไรก็นำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ภายใต้วรรณกรรม ประสพการณ์ และความคิดเห็นของครูและผู้วิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครองนักเรียน หรืออภิปรายภายใต้หลักและทฤษฎี หลักการเอกสารอ้างอิงที่ผู้วิจัยพอมืออยู่บ้าง หรืออภิปรายภายใต้วิธีการและนวัตกรรมของครูผู้วิจัยเองก็ได้ โดยทำการอภิปรายถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีข้อสังเกตหรือมีข้อเพิ่มเติมอย่างไรบ้างหรือไม่ หรือมีประเด็นใดที่ต้องการค้นหาคำตอบเพิ่มเติมอีกต่อไปหรือไม่

1.4.4 กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเป็น 12 ก้าว ดังนี้ (วรรณวิไล พันธุ์สีดา.

2543 : 7)

ก้าวที่ 1 ระบุปัญหา

ก้าวที่ 2 ศึกษาอาการ

ก้าวที่ 3 พสมผสานวิธี

ก้าวที่ 4 มีกระบวนการพัฒนา

ก้าวที่ 5 สรรหานวัตกรรม

ก้าวที่ 6 จัดทำโครงสร้าง

ก้าวที่ 7 วางแผนการใช้

ก้าวที่ 8 ใส่ใจประมวผล

ก้าวที่ 9 ค้นหาความสำเร็จ

ก้าวที่ 10 เบ็ดเสร็จเขียนเค้าโครง

ก้าวที่ 11 โยงสรุปรายงาน

ก้าวที่ 12 สานต่อการพัฒนา

1.4.5 กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน 5 ขั้นตอน ดังนี้ (ชาติรี เกิดธรรม. 2544 :

16)

1) ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา

2) ขั้นกำหนดวิธีแก้ปัญหา

3) ขั้นพัฒนานวัตกรรม / วิธีการ

4) ขั้นนำนวัตกรรมหรือวิธีการไปใช้

5) ขั้นสรุปผล / เผยแพร่

1.4.6 กระบวนการและขั้นตอนของการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างง่ายแบบวิจัยหน้าเดียว ว่ามีขั้นตอนที่สำคัญอยู่ 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ (สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2544 : 1)

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อระบุปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผนในการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อการพัฒนาการเรียน การสอนโดยทำการสำรวจและวิเคราะห์ผู้เรียนจากสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาจากข้อมูลของผู้เรียนหลายๆ ด้าน เช่น ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านมา ผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ พฤติกรรมของผู้เรียน การปฏิบัติงานของนักเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การทดสอบ การตรวจสอบ การสำรวจข้อมูล การบันทึกข้อมูล การประเมินตนเอง

2) นำปัญหาที่พบมาพิจารณาจัดลำดับความสำคัญ

3) เลือกปัญหาที่เหมาะสมที่สุดมาวิจัยก่อน

4) กำหนดเกณฑ์หรือเส้นพัฒนาในเรื่องที่จะทำการวิจัย

5) นำเสนอความสามารถของผู้เรียน และเลือกระดับที่จะพัฒนา

ผู้เรียน

6) ตั้งหัวข้อการวิจัย และกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน เมื่อเลือกปัญหาที่จะทำการวิจัยได้แล้ว จะต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้นั้นมาเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย เช่น ศึกษาหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการสอนแบบต่างๆ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวทางในการสร้างนวัตกรรมประเภทต่างๆ งานวิจัย หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการจัดกระทำข้อมูล เมื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการตัดสินใจเลือกนวัตกรรมที่จะนำมาใช้แก้ปัญหานั้นซึ่งอาจเป็นนวัตกรรมประเภทวัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการ หรือใช้ทั้งวัสดุอุปกรณ์และวิธีการก็ได้ รวมทั้งกำหนดแนวทางในการดำเนินการว่าจะทำอะไรก่อนหลัง

ขั้นที่ 4 พัฒนานวัตกรรมพร้อมวิธีการใช้ ในขั้นนี้เป็นการสร้างนวัตกรรมตามขั้นตอนของการผลิตนวัตกรรมแต่ละประเภท รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้กันและประเมินผลด้วยแล้วทำการทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อก่อนใช้จริง จากนั้นจัดทำแผนการสอน หรือคู่มือประกอบการใช้สื่อ นั้น ตัวอย่างสื่อ เช่น หนังสือคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แถบบันทึกเสียง นิตาน ฯลฯ

ขั้นที่ 5 นำไปช่วยแก้ปัญหา ผู้วิจัยนำนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นในขั้นที่ 4 ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายตามกระบวนการ หรือขั้นตอน หรือแผนการสอนที่กำหนดไว้

โดยทำการเก็บข้อมูล และบันทึกผลอย่างต่อเนื่อง มีร่องรอย มีชิ้นงานรองรับอย่างชัดเจน ในขั้นนี้ นักเรียนได้ดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานตามขั้นตอนที่ร่วมกันกำหนดไว้ พร้อม ๆ กับการสร้างสรรค์ชิ้นงาน และบันทึกข้อมูล ตามแนวทางที่แต่ละกลุ่มกำหนดไว้จนกระทั่งสามารถนำเสนอผลงานที่เขาค้นพบด้วยตนเองได้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งจริง ๆ แล้วจะได้ฝึกวิจัยทั้งครูและเด็กไปพร้อม ๆ กัน ครูก็จะวิจัยวิธีสอนที่ใช้แก้ปัญหา เด็กก็จะวิจัยในเรื่องที่เขาสนใจอยากรู้คำตอบ

ขั้นที่ 6 สรุปผลการพัฒนาและรายงาน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาสรุปผลหาค่าสถิติที่เหมาะสม เปรียบเทียบผลที่ได้รับกับข้อมูลเดิม เพื่อชี้ผลการพัฒนา จากนั้นเขียนรายงานการพัฒนา เพื่อบอกให้ทราบว่าจะทำไมจึงทำวัตถุประสงค์อย่างไร ก่อนทำศึกษาข้อมูลจากแหล่งใดบ้างดำเนินการจัดทำอย่างไร ผลเป็นอย่างไรมีข้อเสนอแนะอย่างไร

จากกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนตามขั้นตอนดังกล่าว ครูสามารถดำเนินการได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไขหรือพัฒนา สามารถดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็นการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ครูสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแง่มุมต่าง ๆ การตรวจสอบแบบฝึกหัด การสำรวจพฤติกรรมผู้เรียน การสังเกตของครู ข้อมูลจากการประเมินของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ครูจะพบปัญหา ข้อเสนอแนะที่เกิดจากผู้เรียน ครู และกระบวนการเรียนการสอน เช่น

- 1) ผู้เรียนมีความสามารถในการทำโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ต่ำ
- 2) ผู้เรียนส่วนใหญ่ในชั้นมีอัตราเร็วในการอ่านภาษาไทยต่ำ
- 3) ผู้เรียนไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์
- 4) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในวิชาคณิตศาสตร์
- 5) ผู้เรียนยังไม่ได้ปฏิบัติตนเกี่ยวกับความรับผิดชอบให้เป็นนิสัย
- 6) ครูสอนเคร่งครัด จริงจัง ผู้เรียนไม่สนุกและไม่มีความสุขในการเรียน
- 7) ครูใช้สื่อไม่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความสามารถของผู้เรียน
- 8) ครูไม่ได้จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

เมื่อครูพบปัญหาจากการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาแล้ว หากมีหลายปัญหา ครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาก่อน

ขั้นตอนนี้ จะนำไปสู่ปัญหาของการวิจัย แหล่งข้อมูล

ขั้นที่ 2 กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา เมื่อครูได้วิเคราะห์ปัญหาจากการศึกษาในขั้นที่ 1 เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหา ในขั้นนี้ครูต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น วารสาร บทความ หลักสูตร ผลงานวิจัย หนังสือ ตำรา คู่มือ แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ของครูเอง ทำให้ครูทราบว่าปัญหาที่คล้ายกับปัญหาของเราเองมีผู้ใดศึกษาไว้บ้าง ใช้วิธีใดในการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร จะทำให้ครูเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจเป็นวิธีสอนแบบใหม่ หรือการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์ การเรียนการสอนของครู ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน เอกสารประกอบการสอน คู่มือครู บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) การเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น

ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม จากขั้นตอนที่ 2 ครูจะได้ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา ซึ่งอาจจะเป็นวิธีการหรือนวัตกรรมที่เป็นไป ในขั้นนี้ครูต้องกำหนดวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา แล้วดำเนินการหาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรม จากผู้รู้ในเรื่องนั้น ๆ เช่น หากครูสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูก็ต้องศึกษาค้นคว้าวิธีการจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แล้วจัดทำต้นฉบับให้เสร็จสมบูรณ์ นำไปให้เพื่อนครู ศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ให้ความคิดเห็น เพื่อนำข้อคิดเห็นที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเตรียมนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนนี้ จะนำไปสู่ตัวแปรที่ศึกษา และวิธีการที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ ขั้นนี้ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นในขั้นที่ 3 ไปใช้โดยระบุขั้นตอนปฏิบัติว่าจะใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น สังเกตพฤติกรรมเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนนำไปใช้ เมื่อนำไปใช้แล้วสังเกตพฤติกรรมอีกระยะหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนต่อไป

ขั้นตอนนี้ ต้องมีเครื่องมือและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 5 สรุปผล เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ ก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข โดยย้อนกลับไปค้นหาวิธีการหรือ

นวัตกรรมใหม่ แล้วพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม ตลอดจนนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้อีก คือ ดำเนินการขั้นที่ 2 – 4 ใหม่ จนกระทั่งสามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ แล้วเขียนสรุปผลการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึง ขั้นที่ 4 จากขั้นตอนนี้จะได้ผลการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาการเรียน การสอนหรือการแก้ไขปัญหา

จากกระบวนการดังกล่าว สรุปได้ว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนมุ่งที่จะแสวงหาคำตอบ หรือพัฒนานวัตกรรมควบคู่ไปกับการนำเอาคำตอบหรือนวัตกรรมนั้นไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ที่ครูกำลังประสบอยู่ ซึ่งเป็นวงจรไม่สิ้นสุด ครูจึงสามารถปรับปรุงประยุกต์ให้เข้ากับการทำงาน ปกติของตนเองได้ ดังนั้นการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูไม่ใช่การเริ่มต้นงานชิ้นใหม่ แต่เป็นการ วิเคราะห์วางแผน และจัดระบบการทำงานของครูให้เป็นกระบวนการทำงานที่มีระบบแบบแผน

1.5 การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

การเขียนรายงานเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน หลังจากที่ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจนได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์แล้วการรายงาน การวิจัยโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปผลการวิจัยเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้ศึกษาหาความรู้ และ นำรูปแบบวิธีการดำเนินงาน และผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเพื่อเป็นผลงานทาง วิชาการของครูสำหรับการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น (ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์, 2543 : 46)

1.5.1 รูปแบบของการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

การเขียนรายงานการนำเสนองานวิจัยในชั้นเรียนมี 2 รูปแบบ คือ (ประวิต เอราวรณย์, 2542 ข : 160)

1) รูปแบบทางการที่มี 5 บท เหมือนงานวิจัยทั่วไป แต่รูปแบบนี้ ไม่นิยมมากนัก เพราะการวิจัยปฏิบัติการเน้นการใช้ผลอย่างรวดเร็ว เพื่อแก้ไขปัญหาและรายงาน ผลการวิจัยก็เป็นเพียงสื่อที่ใช้ในการสะท้อนผลที่เกิดขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเพื่อเป็นร่องรอย การปรับปรุงพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบ

2) แบบที่ไม่เป็นทางการ หรือแบบง่าย เป็นการเขียนรายงานสั้น ๆ เพื่อ ตอบคำถามให้ครอบคลุมขั้นตอนการวิจัยเท่านั้น ซึ่งรูปแบบนี้นิยมใช้กันมากในการเขียนรายงาน การนำเสนอการวิจัยปฏิบัติการใช้ชั้นเรียน

1.5.2 หลักการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

1) การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนให้นำเชื่อถือและยอมรับได้ ควรคำนึง ถึงสิ่งต่อไปนี้ (ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์, 2543 : 49)

1.1) ปัญหาที่นำมาวิจัยต้องเป็นปัญหาที่แท้จริง มีข้อมูลชัดเจนว่าเป็นปัญหาไม่ใช่เป็นเพียงสาเหตุของปัญหา เป็นปัญหา

1.2) ชื่อเรื่องการวิจัยหรือปัญหาการวิจัยต้องมีความกะทัดรัด และชัดเจนในตัวของมันเอง เฉพาะเจาะจงและน่าสนใจ

1.3) วัตถุประสงค์ของการวิจัยควรใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่วกวน หลีกเลี่ยงการใช้คำซ้ำซ้อน นำไปสู่การตั้งสมมติฐานสามารถคำตอบได้

1.4) วิธีการวิจัยมีความถูกต้องมีข้อมูลครบถ้วน ถูกต้องตามความเป็นจริง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีความเที่ยงตรง

1.5) การสื่อความหมายตั้งแต่ต้นจนจบมีความชัดเจน สอดคล้องต่อเนื่อง ผู้อ่านเข้าใจดี

2) หลักการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน มีดังนี้ (ประวิต เอราวรรณ์. 2542 ข : 160)

2.1) ต้องยึดความถูกต้องตามหลักวิชาการ สิ่งที่เขียนออกมาต้องมาจากการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และผลที่เกิดจากการวิจัยจริง ๆ

2.2) เนื้อหาสาระในแต่ละส่วน ต้องสอดคล้องเชื่อมโยงกัน โดยยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักในการเรียบเรียง

2.3) หัวข้อย่อยแต่ละส่วนต้องมีความเป็นเอกภาพ ชัดเจน ไม่คลุมเครือ

2.4) เมื่อผู้อ่านงานวิจัยได้อ่านรายงานจนจบแล้ว “เห็นภาพ” ตลอดแนวของการวิจัยและ “ได้คำตอบ” ต่อประเด็นปัญหาการวิจัย สามารถ “คิดต่อ” ในการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้ได้

2.5) ในการเขียนรายงานการวิจัย ต้องตระหนักอยู่เสมอว่ากำลังเขียนรายงานการวิจัยให้คนอื่นอ่าน ดังนั้นจึงต้องมีความชัดเจน สอดคล้องต่อเนื่อง และสร้างความเข้าใจให้ผู้อ่าน

2.6) การเขียนรายงานการวิจัยมีข้อควรคำนึงอยู่ 4 ประการ คือ

2.6.1) มีความตรง กล่าวถึงปัญหา วัตถุประสงค์ วิธีการและเสนอผลการวิจัยได้ถูกต้อง

2.6.2) มีความชัดเจน สื่อความหมายได้ถูกต้องชัดเจน

2.6.3) มีความสมบูรณ์ มีข้อมูลครบถ้วน

2.6.4) มีความน่าเชื่อถือ ข้อมูลถูกต้องตามความเป็นจริง

1.5.3 องค์ประกอบของรายงานวิจัยในชั้นเรียน

1) องค์ประกอบที่สำคัญของการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2542 : 36)

1.1) บทนำ (สภาพความเป็นมาและสภาพปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย)

1.2) แนวคิดที่สำคัญ (สมมุติฐาน) ของการวิจัย

1.3) วิธีดำเนินการวิจัย (ตัวแปรที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล)

1.4) การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมาย

1.5) สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

2) องค์ประกอบที่สำคัญของการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์, 2543 : 47)

2.1) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2) วิธีดำเนินการวิจัย

2.3) ผลการวิจัย

2.4) ข้อสังเกตหรือข้อสงสัยเพิ่มเติม

2.5) สิ่งที่ต้องศึกษาต่อไป

3) องค์ประกอบของการเขียนรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่ใช่เรื่องยากเกินความสามารถของครูทุกคน สามารถทำได้ถ้ามีความมุ่งมั่นที่จะทำ และเมื่อตัดสินใจที่จะทำแล้วก็ไม่จำเป็นต้องไปกังวลว่าวิธีการวิจัยที่ใช้จะไม่ถูกต้องตามหลักวิชา เพราะหลักการของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือการนำผลการวิจัยเพื่อไปแก้ปัญหา เมื่อใดที่ปัญหาในห้องเรียนหมดไป ก็ถือว่าทำการวิจัยเป็น ซึ่งภายในกรอบแนวคิดที่ว่า ถ้ารายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูเป็นรายงานที่ให้ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาโดยมีกระบวนการวิจัยที่เชื่อถือได้ รายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูก็เป็นรายงานการวิจัยที่ควรยอมรับได้ การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนควรมีองค์ประกอบ ดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2543 : 182)

3.1) ชื่อเรื่องของการวิจัย

3.2) ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

3.3) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4) วิธีการวิจัย

3.5) กลุ่มเป้าหมาย

3.6) วิธีการหรือนวัตกรรมที่ใช้

3.7) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.8) วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

3.9) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3.10) สรุปผลการวิจัย

1.5.4 การเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 157) ได้กล่าวว่า การเขียนเค้าโครงการวิจัย เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายและรายละเอียดของกิจกรรมที่ผู้วิจัยจะดำเนินการ และเป็นการออกแบบวิธีการค้นหาคำตอบเพื่อยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการ เค้าโครงการวิจัยประกอบด้วย

1) ชื่อเรื่อง

2) คณะผู้วิจัย

3) สภาพการปฏิบัติงานและปัญหา

4) คำถามการวิจัย

5) วัตถุประสงค์

6) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7) วิธีดำเนินการวิจัย

7.1) วางแผน

7.1.1) เป้าหมาย

7.1.2) กลุ่มเป้าหมาย

7.1.3) กิจกรรม/การปฏิบัติ

7.2) ปฏิบัติ

7.2.1) กิจกรรมที่ดำเนินการ

7.2.2) ขั้นตอน

7.3) สังเกตผล

7.3.1) เครื่องมือวิจัย

7.3.2) การรวบรวมข้อมูล

7.3.3) การวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปได้ว่า การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผลการวิจัยเผยแพร่สู่สาธารณชน รูปแบบในการเขียนรายงานมีทั้งที่เป็นแบบอย่างเป็นทางการ ซึ่งมีลักษณะเหมือนงานวิจัยทั่วไป และรูปแบบอย่างไม่เป็นทางการซึ่งเป็นแบบง่าย ๆ เป็นการเขียนรายงานสั้น ๆ การเขียนรายงานต้องมีความชัดเจน สอดคล้องต่อเนื่อง และสร้างความเข้าใจให้ผู้อ่าน

2. การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน

การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือครูให้ได้มีการศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยเพื่อหาความรู้ใหม่ ๆ และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องทราบทิศทางการส่งเสริมการวิจัยเป็นอย่างดี เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานการวิจัยในชั้นเรียน ให้เกิดประโยชน์ต่อครูผู้ทำวิจัยอย่างแท้จริง

2.1 ความหมายของการส่งเสริม

โครี (Cory. 1951 : 258) ให้ความหมายของการส่งเสริมไว้ว่า การส่งเสริมคือการช่วยเหลือและให้คำแนะนำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ความเจริญก้าวหน้า ความเข้าใจ ความร่วมมือ การฝึกปฏิบัติ รวมทั้งการกระตุ้นและการปรับปรุงงาน และปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น

บุญมี ปะพะวะ (2541 : 22) ให้ความหมายของการส่งเสริมว่า หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะคติและประสบการณ์ เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบได้ดีขึ้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 1112) ให้นิยามของคำว่า ส่งเสริม หมายถึง เกื้อหนุน ช่วยเหลือสนับสนุนให้ดีขึ้น

จากความหมายของการส่งเสริมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริม หมายถึง การช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ การเกื้อหนุน หนุนหลัง เชิดชู ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ความเจริญก้าวหน้า ความเข้าใจ ความร่วมมือ การฝึกปฏิบัติ รวมทั้งการกระตุ้นและการปรับปรุงงาน และปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น

2.2 แนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน

เนื่องจากงานวิจัยในชั้นเรียนมีประโยชน์และความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก จึงควรที่จะได้มีการพัฒนาครูซึ่งเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัย การทำวิจัยในชั้นเรียน นับได้ว่าเป็นงานที่ทำทนายชวนให้คิด อยากลองทำ อยากติดตาม เกิดความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เห็น และบางครั้งต้องใช้เวลานานเพราะเป็นงานละเอียด ถี่ถ้วน พุ่งศักดิ์ จันทรสุรินทร์ (2541 : 2-22) ให้ความเห็นว่าเทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งประการหนึ่งสำหรับการช่วยเหลือและการให้การแนะนำทักษะความสามารถด้านการวิจัยให้กับครู โดยเฉพาะการเพิ่มสมรรถภาพพื้นฐานทางการวิจัยสำหรับครูนั้น จะเป็นการเอื้ออำนวยให้ความร่วมมือใน

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรหรือนำความรู้ทางการวิจัยไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาเทคนิคการ สอนตลอดจนสื่อการเรียนการสอนอันเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น สำหรับแนวทางในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ได้มีผู้เสนอแนวทางในการพัฒนาครู อาจารย์ ทางด้านการวิจัย ดังนี้

2.2.1 แนวนโยบายและยุทธศาสตร์ของการวิจัยในชั้นเรียน มีดังนี้ (กองวิจัย ทางการศึกษา. 2533 : 2 – 4)

- 1) ควรตั้งศูนย์พัฒนางานวิจัยในส่วนภูมิภาค รวมทั้งส่งเสริมให้มีแหล่ง ข้อมูลพื้นฐานด้านการวิจัยอำนวยความสะดวกและชี้แนะข้อมูล แหล่งค้นคว้าอ้างอิง
- 2) ควรส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของนักวิจัย สนับสนุนครูผู้สอนให้มีความรู้ทางวิจัยเพิ่มขึ้นและเสริมสร้างขวัญกำลังใจของผู้วิจัย
- 3) ผู้บริหารระดับสูงจะต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนจัดสรรงบประมาณ เพื่อการวิจัยของแต่ละหน่วยงานให้เพียงพอ
- 4) จะต้องส่งเสริมให้มีการจัดทำวิจัยที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการ ของผู้ใช้ และให้มีความร่วมมือกันดำเนินการวิจัย การกำกับดูแลติดตามผลการทำการวิจัย อย่างต่อเนื่อง
- 5) ควรสนับสนุนให้มีครุมาประสานงานการวิจัย การรวบรวม และ เผยแพร่งานวิจัยในทุกระดับ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการนำผลงานวิจัยไปใช้เพื่อกำหนดนโยบายวางแผนและแก้ปัญหาการศึกษาอย่างกว้างขวาง

2.2.2 คุณภาพงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการศึกษา

- 1) จะต้องช่วยกันส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งใน ด้านวิธีสอนและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะนำไปแก้ปัญหาการเรียนการสอนในห้องเรียน
- 2) ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญและ สนับสนุนเกี่ยวกับงบประมาณเพื่อการวิจัยอย่างเพียงพอ รวดเร็วและตรงเวลา รวมทั้งจัดหา แหล่งทุนเพื่อการวิจัยทั้งในภาครัฐและเอกชน
- 3) ควรให้มีศูนย์สารสนเทศทางการวิจัยโดยใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการประสานความร่วมมือที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ผลงานวิจัยและอื่นๆ ในหน่วยงาน ต่าง ๆ ทางการศึกษาอย่างทั่วถึงในทุก ๆ หน่วยงาน
- 4) จะต้องให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรทางการวิจัย ในทุกหน่วยงานการศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งต้องกระทำในรูปของการอบรม สัมมนา ติดตาม ให้

คำปรึกษาการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องจนทำวิจัยได้สำเร็จ และควรให้สถาบันที่มีหน้าที่ผลิตครู มีหลักสูตรการทำวิจัยและภาคปริญญานิพนธ์ในทุกหลักสูตรปริญญาตรี

5) จะต้องช่วยกันสร้างความตระหนักให้ครูอาจารย์ในสถานศึกษา เห็นความสำคัญของการทำวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนในหน้าที่ของตน รู้จักแบ่งเวลาเพื่อการพัฒนา จัดตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับการวิจัย

6) ทุกหน่วยงานควรเร่งส่งเสริมให้มีการนำผลงานวิจัยไปใช้ในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและความต้องการที่จะแก้ปัญหาของแต่ละท้องถิ่น

7) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบกับการวิจัยทางการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัยทางการศึกษาให้ไปถึงมือผู้ใช้อย่างทั่วถึง และต้องคำนึงถึงการจัดทำรูปแบบที่เข้าใจง่ายและมีแนวทางการนำไปใช้อย่างชัดเจน เหมาะสมกับการนำไปใช้ในสายงานต่าง ๆ

8) ควรส่งเสริมขวัญกำลังใจของผู้ผลิตผลงานวิจัย ทั้งที่เป็นผลงานขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยให้กำลังใจ การยอมรับ และให้เกียรติตามสมควรและถือเป็นเกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบ

2.2.3 การพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

1) ควรให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการทำวิจัยแก่ครู โดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาการวิจัยในระดับจังหวัดในแต่ละจังหวัดให้มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานที่ชัดเจน ทั้งในด้านภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของแต่ละท้องถิ่น

2) จะต้องจัดตั้งศูนย์สารสนเทศในระดับเขตการศึกษา จังหวัดและกลุ่มสถานศึกษา เพื่อบริการข่าวสารและการอำนวยความสะดวกในการใช้เป็นแหล่งของข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3) ควรเน้นให้ทุก ๆ หน่วยงานทางการศึกษาดังแต่ระดับผู้บริหารตลอดจนถึงผู้ปฏิบัติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยกับการพัฒนาการเรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษาจะต้องมีครูผู้นำทางการวิจัยทุก ๆ สถาบัน

4) รัฐต้องให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย และควรให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และมีการติดตามดูแล และประเมินอย่างใกล้ชิด

5) ควรให้มีการอบรม ประชุม สัมมนา ให้ความรู้ความเข้าใจและแนวทางการปฏิบัติงานวิจัยให้กับครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการชี้แนะแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยให้ไปในทิศทางที่ถูกต้อง ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

6) จะต้องสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงานต่อหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร หรือข้อมูลทางการวิจัยทางการศึกษา อาจจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ระหว่างผู้ทำการวิจัยกับผู้นำเสนอผลของการวิจัยไปใช้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

7) จะต้องสร้างขวัญกำลังใจให้กับนักวิจัยในท้องถิ่น ให้มีความมุ่งมั่นในงานวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างแท้จริง โดยเฉพาะพัฒนางานสอนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในสถานศึกษา

8) ควรให้ความสำคัญต่อครูในสถาบันการศึกษาที่ได้ผลิตผลงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่รัฐมอบให้ เช่น การเผยแพร่เกียรติคุณของนักวิจัยการคัดเลือกผลงานวิจัยดีเด่นทั้งในระดับจังหวัด เขตการศึกษา และทั่วประเทศ

9) ควรให้มีการปลูกฝังจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักวิจัยในท้องถิ่น เพื่อสร้างความรักและศรัทธาต่อการวิจัย

10) ควรจัดให้มีชมรมนักวิจัยในแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรมการวิจัยกับการพัฒนาการเรียนการสอนในท้องถิ่น

11) ควรกำหนดบทบาทของเครือข่ายการวิจัย และหน้าที่ให้ชัดเจน จะต้องแต่งตั้งองค์กรและบุคลากรประสานงานวิจัยในระดับเขตการศึกษาและระดับจังหวัดให้เป็นหน่วยงานอิสระทางการวิจัย ทั้งนี้ไม่เพียงแต่หน่วยงานสังกัดกระทรวง ศึกษาธิการเท่านั้น แต่รวมถึงหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาของเอกชน เป็นต้น จะต้องจัดตั้งคณะกรรมการวิจัยในเครือข่ายทางการวิจัยระดับต่าง ๆ โดยคำสั่งแต่งตั้งของกระทรวงศึกษาธิการ

12) จะต้องจัดทำเอกสารเป้าหมายของการดำเนินงาน ชี้แจงให้ผู้ที่อยู่ในเครือข่ายทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในการทำงานวิจัยควรสร้างระบบการประสานงานของเครือข่ายการประสานงานที่ชัดเจน โดยพิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรค และความต้องการทั้งในระดับปฏิบัติและระดับบริหารในแต่ละหน่วยงาน ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค

13) จะต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาของชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาด้วยระบบเทคนิควิธีของกระบวนการวิจัย

3. การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร

บัญชา อึ้งสกุล (2539 : 65 – 73) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งมี 5 ด้าน ได้แก่

3.1 การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน

ในการส่งเสริมที่ทำให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นความปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ มีความต้องการที่จะเป็นผู้นำ ต้องการทำงานอย่างอิสระมีความเพียรพยายามที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันสูงเด่นที่ตั้งไว้

3.1.1 ลักษณะของความสำเร็จ ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ

1) มีความรับผิดชอบสูง แสวงหาโอกาสเพื่อจะได้มีโอกาสในการรับผิดชอบแก้ไขปัญหามีอยู่

2) มีเป้าหมายระดับกลาง เพราะหากไม่ประสบผลสำเร็จแล้วจะรู้สึกไม่สบายใจ

3) ต้องการได้รับข้อมูลกลับที่ทันเหตุการณ์เกี่ยวกับงานของตนว่าสำเร็จหรือล้มเหลว เพื่อการตัดสินใจในงานครั้งต่อไป

4) ต้องการทำงานร่วมกับผู้ที่มีความสามารถ

5) หลักการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่สำคัญ คือ

5.1) ผู้บริหารต้องมีความกระฉ่งชัดในหน้าที่ และเป้าหมายของสถาบัน

5.2) ผู้บริหารต้องพัฒนาครู อาจารย์ให้เป็นกลุ่มผู้นำ เพื่อช่วยในการบุกเบิกความรู้ และการปฏิบัติงาน การพัฒนากลุ่มผู้นำอย่างนี้จำเป็นต้องจัดหาแหล่งทรัพยากร เปิดโอกาสในการฝึกและจัดหาทุนเพื่อการพัฒนาผู้นำหรือจัดหาบริการช่วยสนับสนุน

5.3) ต้องกระตุ้นให้มีความคิดใหม่ ๆ มีการสนับสนุนสิ่งประดิษฐ์ใหม่มีการศึกษาทดลอง และให้มีการนำไปเผยแพร่

5.4) ต้องมีการประเมินผลโดยประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดดำเนินการไปแล้ว เพื่อจะได้ปรับปรุงเป้าหมายและนำไปคิดพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ มิใช่ประเมินเพียงโครงการทางวิชาการหรือกิจกรรมเท่านั้น ต้องประเมินอาจารย์และผู้ปฏิบัติงานอื่น ๆ ด้วยการประเมินนี้จะนำ

ไปสู่การอภิปรายร่วมกัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน ถ้าทำได้ผลก็จะนำไปสู่ความไว้วางใจกันใน สัมพันธไมตรีและเป็นการจูงใจด้วย

6) กำหนดเป้าหมายหรือคำสั่งที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ คือ

6.1) ผู้บริหารต้องคำนึงถึงหลักในการจูงใจ ได้แก่ การสร้างให้ลูกน้อง หรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกว่างานที่ปฏิบัติอยู่น่าสนใจ ทำทาสความสามารถ และอยาก ทำงานเพิ่มขึ้น

6.2) ผู้บริหารต้องมีภาพความสำเร็จของงานตลอดแนวและมีการสนอง ความต้องการที่หลากหลายของบุคลากรในองค์กร โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติที่สำคัญ คือ จัด ให้มีการประชุมสังเคราะห์นโยบายร่วมกันระหว่างปฏิบัติ การร่วมกันตรวจความสอดคล้องและ ความสมบูรณ์ของสภาพความสำเร็จในทุก ๆ ระดับของงานตั้งแต่ปัจจัย การดำเนินงานผลผลิต ไปจนถึงผลกระทบ การร่วมกันประเมินจุดเด่นและจุดด้อยของสถานศึกษา

6.3) ผู้บริหารต้องมีการเยี่ยมเยียนไต่ถาม และให้กำลังใจตลอดจน เสนอนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้ผู้ปฏิบัติเป็นระยะ

3.2 การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

การให้ความยอมรับนับถือเป็นการบริหารเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจใน การทำงาน และสามารถทำงานวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้การยอมรับนับถือ เป็นปัจจัยจูงใจกระตุ้นมนุษย์จากสถานะที่เป็นกลางให้ไปในสถานะที่อยากทำงานผู้บริหารจะต้อง ทำให้แต่ละบุคคลในหน่วยงานมีความรู้สึกที่ว่า ตนเป็นที่ยอมรับนับถือและได้รับการสนับสนุนใน ความสำคัญของตนแล้ว เชื่อว่าจะใช้ความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารควรมีหลักการ เพื่อส่งเสริมกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่สำคัญ คือ ให้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานและ กำหนดแนวทางการทำงาน ให้การยกย่องชมเชยเสมอไม่ว่าจะอยู่ในฐานะไหนและตำแหน่งใด และ ให้อาจารย์แก่ผู้ทำงานได้ดีกว่าผู้อื่น

3.3 การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน

ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูเกิดความรู้และความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ โดย สนับสนุนให้ครูทำการทดลองวิจัยทำการสอนที่ใช้เนื้อหาอุปกรณ์ วิธีสอนและวิธีการจัดชั้นเรียน ใหม่ ๆ ให้ครูได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์กับครูคนอื่นซึ่งกำลัง ทดลองหรือทำงานเกี่ยวกับเรื่องเดียวกัน ฝึกให้เป็นผู้บรรยาย ปาฐกถาในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งใน ระดับสถานศึกษาและท้องถิ่น สนับสนุนให้ครูได้เขียนบทความหรือหนังสือเผยแพร่ความรู้และ ประสบการณ์ หรือจัดให้มีการทำงานในด้านที่มีความสามารถหรือมีความสนใจเป็นพิเศษ

3.4 การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

ความรับผิดชอบของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ครูมีความสามารถเพิ่มขึ้นนั้นมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูศึกษาทดลองวิจัยเทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธี ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดอบรมปัญหาการเรียนการสอนในที่ประชุม จัดโครงการให้ครูในสถานศึกษาสลับเปลี่ยนกันเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน จัดหาวิทยากรมาช่วยในการประชุมปฏิบัติการ การประชุมเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ประเมินและติดตามผลการประชุมปฏิบัติการ การประชุมปรึกษา จัดปฐมนิเทศเพื่อช่วยเหลือครูใหม่ หาวิธีวิจารณ์งานของครูแบบดีเพื่อก่อให้เกิดขวัญกำลังใจ ให้ครูมีเวลาว่างพอที่จะเข้าร่วมประชุมอภิปรายปัญหาการเรียนการสอน ให้ครูมีเวลาสำหรับงานสอนมากขึ้น ให้มีส่วนร่วมในการเลือกโสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์การสอนอื่น ๆ จัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับความรู้วิชาการศึกษา

3.5 การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของข้าราชการครูด้านหนึ่ง ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการบริหารบุคคล โดยยึดหลักปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิมว่าเป็นการให้บำเหน็จความชอบที่ได้รับด้วย จึงสามารถนำมาใช้เป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะดูได้จากเงินเดือน ความมั่นคงสภาพการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้

สำนักนิเทศและประเมินมาตรฐานการศึกษา (2545 : 81-82) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรทราบถึงบทบาทของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 30 ว่า ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรทราบถึงบทบาทของตนเองเกี่ยวกับการวิจัย ดังนี้

3.5.1 ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย บทบาทนี้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติได้โดยจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และมอบค้ำประกันงานวิจัย รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ จัดงานเพื่อรับรู้ปัญหาข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อย จนได้จุดที่ควรปรับปรุงและพัฒนาครูให้ทำวิจัยได้

3.5.2 ให้การยอมรับนับถือ บทบาทนี้ผู้บริหารควรยกย่องชมเชย ให้เกียรติแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็น การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในโครงการวิจัยของสถานศึกษา และการเผยแพร่ผลงานวิจัยของครูผู้ทำวิจัย

3.5.3 พัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง บทบาทนี้ผู้บริหารควรช่วย และส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้ไปศึกษาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น สถาบันราชภัฏ มหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่ เป็นต้น ควรจัดให้มีการอบรม / ประชุมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการทำวิจัยของครูอย่างต่อเนื่อง

3.5.4 ส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัย บทบาทนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำจัดบรรยากาศให้สถานศึกษาให้มีความอิสระ กล้าคิด กล้าทำ ค้นคว้า แก้ปัญหา / พัฒนา ในสิ่งที่มีความก้าวหน้าในอาชีพครู และให้โอกาสครูผู้มีผลงานด้านการวิจัยได้มีโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและนำเสนอผลงานมาเป็นส่วนหนึ่งในการเลื่อนขั้น / เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

สรุปได้ว่า บทบาทผู้บริหารที่มีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร ที่กระตุ้นและสนับสนุนให้ครูในสถานศึกษามีการปฏิบัติงานด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน โดยการพัฒนานวัตกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ มาเพื่อแก้ปัญหา นั้น ๆ โดยอาศัยทักษะการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารที่สำคัญ ได้แก่ ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย ให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัย พัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัย ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับทักษะปฏิบัตินี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาสภาพการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในครั้งนี้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

เกียรติศักดิ์ วิสูตรจุฑา (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความต้องการงานวิจัยทางการศึกษา ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาของรัฐและเอกชนมีความต้องการงานวิจัยทางการศึกษา โดยเฉลี่ย “มาก” ในทุกด้าน ความต้องการงานวิจัยด้านวิชาการด้านบุคคลและด้านกิจกรรม นักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความต้องการงานวิจัยด้านธุรการ การเงิน และอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาของรัฐและเอกชนมีแนวทางดำเนินการให้ได้มาซึ่งงานวิจัยที่ต้องการ ด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์ชุมชนในทำนองเดียวกัน ยกเว้นในด้านธุรการ การเงิน และอาคารสถานที่ ผู้บริหารสถานศึกษา 2 ประเภท มีวิธีการไม่ตรงกับปัญหาในการใช้ผลงานวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาของรัฐและเอกชน

นันทวัน สวัสดิ์ภูมิ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เส้นทางการพัฒนาครู
 นักวิจัย : การวิจัยรายการกรณีของครูดีเด่นระดับประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อ
 ศึกษาเส้นทางการพัฒนาครูนักวิจัย จากวิธีการวิจัยรายการกรณีครูดีเด่นระดับประถมศึกษาท่านหนึ่ง
 ด้วยวิธีการศึกษาครอบคลุมการศึกษาอัตชีวประวัติ การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
 และการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เส้นทางการพัฒนาสู่การเป็นครูนักวิจัยของกรณีศึกษา
 เริ่มจาก คุณลักษณะส่วนตัวที่เป็นคนชอบใฝ่หาความรู้ ช่างคิด ชอบอ่าน ชอบเขียนและรักธรรมชาติ
 ลักษณะดังกล่าวพัฒนามาด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานในลักษณะของการสังเกต วิเคราะห์
 สังเคราะห์และสั่งสมประสบการณ์ชีวิตและการทำงานอย่างบูรณาการในหน้าที่ครูที่รักเด็กและ
 พรารถนาจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก ส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาสู่การเป็นครูนักวิจัย
 ที่ใช้รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร ศึกษาเป็นรายกรณี การวิจัยพัฒนา
 ส่วนปัญหาของการวิจัยมาจากปัญหาของนักเรียน โดยครูมองเห็นโอกาสของการเรียนรู้ คือ
 มโนทัศน์เริ่มต้นที่สำคัญการวิเคราะห์ปัญหาซึ่งมีขอบข่ายจากการสังเกต นักเรียนแต่ละคนใน
 วงกว้างไปสู่แนวคิดของการช่วยเหลือเด็กรายบุคคล วัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นการพัฒนา
 การเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและในอนาคต ด้วยวิธีสอนอย่างหลากหลายและใน
 ลักษณะบูรณาการเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและธรรมชาติ การเรียนรู้ของเด็กประโยชน์จาก
 การวิจัยคือ การพัฒนานักเรียนพัฒนาตนเองให้สามารถพัฒนาการสอนนักเรียนให้ถูกต้องและ
 สร้างสรรค์ยิ่งขึ้น และผลกระทบต่อการพัฒนาเพื่อนครู

ประภารัต มีเหลือ (2540 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถภาพของครู
 นักวิจัย ด้วยการใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูนักวิจัยที่มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ 3
 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับสมรรถภาพที่จำเป็นของครู
 นักวิจัย และองค์ประกอบของสมรรถภาพครูนักวิจัย ผลการวิจัยพบว่า รายการสมรรถภาพครู
 นักวิจัยที่สำคัญและจำเป็นมากที่สุด ในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนให้ประสบผลสำเร็จ 10
 รายการแรก คือ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง
 หลักสูตร สามารถวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง
 ตามความเป็นจริง มีความซื่อสัตย์และซื่อตรงในทางวิชาการ เป็นนักอ่าน มีความละเอียดรอบคอบ
 ทำงานเป็นระบบ มีใจกว้าง รับฟังและเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น ศึกษาเอกสาร
 ตำราและสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาชีพครูอยู่เสมอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีศรัทธาต่อ
 การวิจัยองค์ประกอบของสมรรถภาพการวิจัยที่สำคัญมี 7 องค์ประกอบเรียงลำดับ คือ ความรู้
 ความสามารถในการระเบียบวิธีวิจัยและการดำเนินการวิจัย ด้านทักษะในการพัฒนาการเรียน
 การสอน ด้านจรรยาบรรณนักวิจัย ด้านบุคลิกภาพและคุณธรรมของครูด้านทักษะในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล ด้านความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้และการใช้ข้อมูลข่าวสาร และ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลความรู้

ลัดดา คำพลงาม (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการและผลของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมการสอน : พหุศึกษาของครูนักวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อศึกษากระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมของครูนักวิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารจัดการชั้นเรียนและผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และศึกษาพฤติกรรมของครูที่มีผลต่อการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สนับสนุนให้ครูนักวิจัยเกิดความคิด ความมั่นใจ ในการดำเนินงานและเป็นแรงจูงใจให้ทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน อันสืบเนื่องไปยังลักษณะและพฤติกรรมของครู คือ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนความสนใจในการค้นคว้า การเห็นโอกาสของการเรียนรู้ ความสนใจในการสังเกตและบันทึกความเอาใจใส่นักเรียน และมีความรับผิดชอบในงานครู

ทั้งนี้กระบวนการและผลงานของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ทำให้ครูนักวิจัยมีพฤติกรรมดังนี้ เป็นผู้ร่วมเรียนรู้กับศิษย์และเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ มีความยืดหยุ่นทั้งเนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความเข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านปัญหาและพฤติกรรมของนักเรียนอันนำไปสู่ สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ตลอดจนการให้คำแนะนำ และส่งเสริมนักเรียนได้ ตรงตามความต้องการและความสามารถ

บุญมี ปะพะวะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษาทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ส่งเสริมให้ครูมีตำแหน่งหน้าที่การงานก้าวหน้า อยู่ในระดับ “มาก” เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดกลาง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่สถานศึกษาขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1- 3 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัย โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในสถานศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดและประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประภัศสร วงษ์ดี (2540 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการและการใช้ ผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูนักวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา : การศึกษาเชิงสำรวจ และ วิทยานิพนธ์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการวิจัยของครูนักวิจัย เริ่มจากปัญหาการจัดการเรียน การสอนและขาดความพร้อมของนักเรียน ครูนักวิจัยจะเลือกปัญหาวิจัยที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ ในการทำงานสอนและการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เครื่องมือในการวิจัยครูสร้างขึ้นเอง โดยมี ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนในชั้นเรียนของตนเอง และการ วิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย ครูได้มีการนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนทั้งในด้านพัฒนาวิธีการสอนและสื่อ เพื่อพัฒนา นักเรียน และการพัฒนาการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู

วีรพล ฉลาดเข้ม (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนของครู ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 1-3 พบว่า ครูประถมศึกษาจำนวนร้อยละ 15.21 เคยทำวิจัยในชั้นเรียน การให้การ สนับสนุนการทำวิจัยอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทักษะและความรู้ในการทำวิจัยอยู่ในระดับ “น้อย” ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่ามีคุณลักษณะของนักวิจัยอยู่ในระดับ “มาก” ปัญหาของการทำ วิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษาที่มีอยู่ในระดับ “มาก” ได้แก่ การขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการ วิจัย ขาดแหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัย ขาดงบประมาณวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการวิจัย และขาด ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษางานวิจัย เป็นต้น ความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประถม ศึกษามีอยู่ในระดับ “มาก” ได้แก่ การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ผู้เชี่ยวชาญให้ คำปรึกษาเกี่ยวกับการวิจัย และแหล่งศึกษาค้นคว้างานวิจัย

อนงค์ เพชรรักษ์ (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการวิจัย ในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหาร สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตรัง เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหาร สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตรัง พบว่า 1) บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร สถานศึกษามัธยมศึกษา ตามทัศนะของครู และผู้บริหาร สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตรัง โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับ ปานกลาง บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา ตามทัศนะ ของครูและผู้บริหาร ในภาพรวมและรายองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยทัศนของผู้บริหารสูงกว่าครู 2) บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร

สถานศึกษามัธยมศึกษา ตามทัศนะของครูที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูต่างกัน โดยภาพรวม และรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน 3) บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบ โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการ เป็นผู้บริหารต่ำกว่า 10 ปี มีทัศนะสูงกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป ยกเว้นองค์ประกอบการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ไม่แตกต่างกัน 4) บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา ตามทัศนะของ ครูและผู้บริหาร ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 โดยผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดปกติ มีทัศนะสูงกว่าผู้บริหารที่ ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่

บึงอร หิรัญอร (2545 : บทคัดย่อ) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารต่อการวิจัย ในชั้นเรียน เพื่อศึกษาเจตคติของผู้บริหารต่อการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อศึกษาการส่งเสริมบุคลากร ในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อศึกษาการแก้ปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากร ผลการ วิจัย พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาแกนนำในภาพรวมต่อการวิจัยในชั้นเรียนดังนี้ 1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาแกนนำต่อการวิจัยในชั้นเรียนผู้บริหารเห็นด้วยในระดับมากทุก ประเด็น ยกเว้นประเด็นที่ 6 การจัดงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนเห็นด้วยระดับ ปานกลาง 2) เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาแกนนำต่อการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ผู้บริหารมี เจตคติที่ดีต่อการวิจัยในชั้นเรียนเห็นด้วยระดับมาก 3) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา แกนนำต่อการส่งเสริมบุคลากรในการทำวิจัยในชั้นเรียนเห็นด้วยระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้น ประเด็นที่ 28 นำผลงานการวิจัยในชั้นเรียนเป็นผลงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบ เห็นด้วย ระดับปานกลาง ประเด็นที่ 30 การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้น เรียน เช่น มีห้องที่ปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียน เห็นด้วยระดับปานกลาง 4) ความคิดเห็นของ ผู้บริหารต่อการแก้ไขปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากร ผู้บริหารเห็นด้วยมากเกือบทุก ประเด็น ยกเว้น ประเด็น ที่ 36 ปรับลดชั่วโมงการสอนของครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียน เห็นด้วยระดับ น้อย ประเด็นที่ 39 เตรียมบุคลากรด้านธุรการอำนวยความสะดวกในการจัดพิมพ์รายงานการวิจัย เห็นด้วยระดับปานกลาง

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สมัลยัน (Smulyan. 1971 : 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง The collaboration process in action research โดยทำการศึกษาระบวนการร่วมมือกันของทีมวิจัย ซึ่งประกอบด้วยครู 5 คน และนักวิจัยจากมหาวิทยาลัย 2 คน โดยมีการพบปะกันทุก ๆ อาทิตย์ในช่วง 2 ปี ในปีแรกมีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อกำหนดปัญหา ซึ่งต้องมีความร่วมมือกันในการตั้งวัตถุประสงค์ในปีที่ 2 พวกเขาตระหนักว่าวัตถุประสงค์ของการวิจัยไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาแต่เป็นการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาสถานศึกษา ผลที่ได้จากความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ตามความรู้สึกร่วมกันของครู ก็พบว่า ในช่วง 2 ปีนี้ ทำให้เขามีความรู้สึกร่วมกันที่ติดต่อกันเองและวิชาชีพ มีความเข้าใจในระเบียบวิธีวิจัย มีทักษะในการทำวิจัยมากขึ้น และพร้อมที่จะทำการวิจัยในโอกาสต่อไป

อเดล (Adele. 1989 : 35-47) ได้ศึกษาเรื่อง ครูในฐานะนักวิจัยกับแนวทางที่แตกต่างกันในการรอบรู้พบว่า เขตการศึกษาต้องให้โอกาสครูเข้าร่วมในการวิจัย ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายการพัฒนาบุคลากรเน้นการใช้โปรแกรมครุภัณฑ์วิจัย พร้อมทั้งจัดให้มีการสนับสนุนจากเพื่อและยอมรับบทบาทซึ่งกันและกัน ครูประสบปัญหาที่เกิดจากเวลาไม่เพียงพอ ความไม่แน่นอน ความไม่สนใจของผู้บริหาร แต่ถ้ามุ่งให้การสนับสนุนก็จะทำให้แก้ปัญหาบางอย่างได้

เคนเนธ (Kenneth. 1992 : 119) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาครุภัณฑ์วิจัยในสถานศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐเพนซิลวาเนียตอนเหนือ พบว่า มีบทสรุปเกี่ยวกับการวิจัยของครูทั้งหมด 6 ข้อใหญ่ ๆ แต่ข้อสรุปที่ 3 ถึง 6 สะท้อนถึงความคิดของผู้ร่วมในประเด็นการวิจัยของครูถึงขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร โดยข้อสรุปที่ 3 คือ การสนับสนุนและให้ความร่วมมือจากฝ่ายบริหารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความพยายามทำวิจัยของครู ข้อสรุปที่ 4 คือ การพิจารณาความคิดเห็นโดยผู้เข้าร่วมว่าด้วยการวิจัยในฐานะที่เป็นเครื่องมือพัฒนาวิชาชีพที่ได้ผล ข้อสรุปที่ 5 อธิบายอุปสรรคที่สำคัญ 2 อย่างต่อการวิจัยของครู คือ เวลาและทัศนคติ โดยข้อสรุปที่ 6 คือ การส่งเสริมงานวิจัยของครูในสถานศึกษาของรัฐเพนซิลวาเนีย เพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ อย่างไรก็ตามก็ดีต้องทำความเข้าใจ เป็นระบบและร่วมมือกัน

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน พบว่าส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน และผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย และด้านการพัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนด้านอื่น ๆ

ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยในเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 – 3 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพตำแหน่งและ ขนาดสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการวางแผน และปรับปรุงบทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อช่วยให้ครูสามารถทำการวิจัย ในชั้นเรียน และนำผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY